

ÖSSZEFOGLALÓ AZ ŐRSÉGI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG TERMÉSZETVÉDELMI CÉLÚ KUTATÁSAIRÓL A 2020. ÉVBEN

Őriszentpéter, 2022. március 31.

Dr. Markovics Tibor

igazgató

Tartalom

Bevezető.....	2
Gyeppek botanikai összetételének, állapotának, kezelésének monitorozása	3
Védett növényfajok felmérése a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszerben	4
Védett lágyszárú növények és fészkelő madarak felmérése az Alsó-Őrségben.....	6
Cönológiai monitorozás a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszerben.....	7
Közösségi jelentőségű élőhelyek felmérése.....	8
Erdők ökológiai állapotának felmérése az Alsó-Őrségben	9
Természetvédelmi célú erdőkezelés monitorozása	10
Gyeppek nappali lepke közösségeinek monitorozása.....	11
Védett éjszakai lepkék elterjedésének térképezése az ŐNP területén.....	12
Farkaserdő: nagylepkék és madarak felmérése	13
Hallépcsők hatékonyságának monitorozása	14
Mesterségesen kialakított kisvízállások kétéltű közösségeinek monitorozása az Őrségi Nemzeti Park területén a 2020. évben	15
Gőtefajok populációinak monitorozása az Őrségi Nemzeti Park területén a 2020. évben	16
Kétéltű és hüllő közösségek monitorozása az Őrségi Nemzeti Park területén	17
Ritka és telepesen fészkelő madárfajok felmérése	18
Folyóvizek madárközösségeinek felmérése	19
Bagolyfajok állományának felmérése az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén.....	20
Kisemlős közösségek monitorozása bagolyköpetek alapján az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság területén.....	21
A pelefélek (Gliridae) állományának monitorozása az Őrségi Nemzeti Park és a Kőszegi Tájvédelmi Körzet területén 2020. évben.....	22
A közönséges ürge (Spermophilus citellus) 2020. évi felmérése a Kenyeri-reptéren	23
Épületlakó denevérközösségek monitorozása	24
Vadmacska (Felis sylvestris) monitorozás az Őrségi Nemzeti Parkban.....	25
Az európai bölény (Bison bonasus) táplálékpreferenciájának vizsgálata a Kondorfa Hegy-völgy Vadon Területen	26
Egyedi tájértékek felmérése az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	28
Lápi tarkalepke (Euphydryas aurinia) élőhelyek összekapcsolása a Goričko Tájvédelmi Park és az Őrségi Nemzeti Park között	29
Közösségi jelentőségű denevérfajok felmérése Vas megyében	30
Közösségi jelentőségű madárfajok élőhely hálózatának fejlesztése a Goričko Tájvédelmi Parkban és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén.....	31

Bevezető

A nemzeti park igazgatóságok szervezeti és működési szabályzatának kiadásáról szóló, 1/2020. (I. 24.) AM utasítás alapján, az igazgatóságok állami feladatként ellátott alaptevékenységeik körében közreműködnek a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer, valamint egyéb monitorozó rendszerek működtetésében, a természet és a táj védelmére irányuló kutatások tervezésében, megvalósításában, valamint szervezésében is. Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság ezen feladatainak eleget téve, a 2020-as évben 27 különböző kutatást, monitorozást szervezett és finanszírozott, részben az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának támogatásával, részben különböző pályázati források bevonásával. A kutatások és a monitoring tevékenységek eredményeiből készült teljes és részletes kutatási jelentések az Igazgatóság archívumában találhatóak meg, az eredményekre való rövid utalás pedig az Igazgatóság 2020. évi tevékenységéről készült jelentésben olvasható. Az említett hozzáférési lehetőségek azonban csak egy szűkebb kör, az Igazgatóság dolgozói és az állami természetvédelem más területein dolgozók számára ismertek és használatosak. Ugyanakkor az elvégzett kutatások eredményei az adott témával foglalkozó kutatók, szakdolgozók, de akár a szélesebb nyilvánosság érdeklődésére is számot tarthatnak, így fontosnak tartjuk, hogy azokat nyilvánossá és kereshetővé tegyük.

Jelen összefoglalók segítségével teljes áttekintést biztosítunk az Olvasó számára az Igazgatóság 2020. évben végzett kutatási tevékenységéről. Amennyiben a kutatási témák közül valamelyikről részletesebb információra volna szüksége, úgy a koordinátor vagy az igazgatóság hivatalos elérhetőségein van lehetőség a teljes kutatási jelentéshez való hozzáférésre.

Gyeppek botanikai összetételének, állapotának, kezelésének monitorozása

Kutató: Dr. Mesterházy Attila

Koordinátor: Tóth Sára, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., sara.toth@onpi.hu

Módszerek

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság 2016-ban kezdeményezte 10 legértékesebbnek ítélt gyepeinek monitorozását, amelyet 2020-ban is folytattunk. 2020-ban a cönológiai felvételezések 7 gyepeken valósultak meg: Templomdombi rétek (Apátistvánfalva), Gödörházi láprét (Magyarszombatfa), Sárgaliliomos rét (Velemér), Borovnyák-rét (Kétvölgy), Grajka-völgy (Kétvölgy-Szakonyfalu), Szomoróci temetővel szemben található rét (Kercaszomor) és a Szőcei láprét (Szőce).

Módszer: a botanikai felvételezést a 7 db mintavételi helyszínen kijelölt, összesen 34 db transzekt mentén kellett május 15. és június 15. közötti időszakban elvégezni. A transzektet egyenként 3-5 db 2×2 méter kiterjedésű, négyzet alakú mintavételi egységek alkotják. A felvételezett mintavételi egységek száma összesen 157 db.

Eredmények

A felmért mintaterületek közül szinte mindegyik kezelése kaszálással valósul meg, ez a kezelés fenntartásukhoz elégséges. A szőcei és a Templomdombi gyepek egy része szarvasmarhákkal legeltetett. Itt a probléma az állatok sokáig egy helyben történő legelésével van, különösen a Templomdombi rétek esetében. Az állatok rendszeres taposásával a zavarástűrő fajok térhódítása várható. A legeltetés továbbra is elfogadható kezelési mód az érintett területeken, de annak inkább a szárazabb gyepeken van létjogosultsága. A szőcei réten a villanypásztoros legeltetésnek a nedves, vizes területen csak rövidtávon van pozitív hatása, míg hosszú távon a gyepek degradációja várható. A szóban forgó rétek szinte mindegyikének volt olyan időszaka amikor nem kezelték. A kezeletlenség miatt magaskórós, magassás és aranyvessző foltok alakultak ki bennük, melyek felnyitására mindenütt jó módszer lenne a legeltetés. Az állatok rendszeres taposása ugyanis a rizómákat felszabdálja, így a homogén foltok felszakadoznak. Hosszú távon azonban a réteket kaszálással kell fenntartani. A *Solidago gigantea* visszaszorítása egyelőre kis sikerrel jár a veleméri, illetve a kercaszomori mintaterületeken, míg a gödörházi réteken az elmúlt négy évben a faj kaszálás hatására visszaszorult. A Grajka-völgy és a Borovnyák-rét gyepei inváziós fajokkal nem fertőzöttek jelentősen, ezeknél inkább a magassás fajok terjedése jelent veszélyt. Szinte mindegyik mintaterületen voltak korábban üde láprétek, de ezek mindenhol átalakultak. Jellemző növényzeti egységek a kékperjések, magassásosok, magaskórósok. Jellemző továbbá a mezofil gyepi fajok beszivárgása a nedvesebb termőhelyekre. Ez a kiszáradási folyamat mindegyik mintaterületen megfigyelhető. Bár a korábban jelzett védett fajokat 2020-ban is sikerült megtalálni, az üde láprétekhez kötődők azonban jelentősen visszaszorultak. Hosszú távon ezek csak kis élőhelyfoltokban, forrásos vagy szivárgóvízes helyeken fognak fennmaradni.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Védett növényfajok felmérése a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszerben

Kutató és koordinátor: Tóth Sára, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57. sara.toth@onpi.hu

Módszerek

Az NBmR módszertan szerint, 2020-ban 11 faj állományváltozásával kellett foglalkoznia igazgatóságunknak. A vizsgált fajok és felmérésük következtetései az alábbiak:

Eredmények

A kisleveles aszat (*Cirsium brachycephalum*) felmérése 2020-ban be nem jelentett kaszálás miatt csak részben történt meg, a teljes körű felmérést 2021-ben elvégezzük. Az állomány helyzete összességében stabilnak tekinthető, 10 579 egyed került rögzítésre.

Az osztrák zergevirágnak (*Doronicum austriacum*) legnagyobb populációja a Kőszegi-hegységben él, de Szalafőn és Szőcén is megtalálhatóak stabil állományai. 2020-ban a korábbi évektől eltérően a Kőszegi-hegység mellett Szalafőn és Szőcén is történtek felvételezések. A faj helyzete stabil, 2020-ban összesen 8795 egyedet rögzítettük.

A kakasmandikó (*Erythronium dens-canis*) felmérése 2020-ban mind a négy ismert előfordulási helyén megtörtént. A legnagyobb zalalövői állomány esetében módszert váltottunk, amely pontosabb, realisabb képet ad az állományról, ezért a korábbi eredményekkel nem összevethető. Az új módszer szerint első körben térinformatikai alkalmazás segítségével rögzítettük a faj elterjedési területének határait az 1x1 km-es mintanegyzetben belül. A lehatárolt területet egyenletesen felosztottuk egy rácsháló segítségével, majd 50 db ponton (a rácshálók metszési pontjain) véletlenszerűen eldobtunk egy megjelölt botot és ahova esett, ott felvettünk egy 1x1 méteres mintanegyzetet, amelyen belül megszámláltuk a célfaj virágzó és hajtásos egyedeinek számát. Végül az átlagos hajtásszámot felszoroztuk az elterjedési terület méretével. A terepi tapasztalatok alapján az állomány stabil.

A mocsári kockásliliomnak (*Fritillaria meleagris*) négy élőhelye ismert az igazgatóság működési területén. Valószínűleg fajra jellemző erős évjáráthatásnak és megelőző év extrém száraz időjárásának köszönhetően a Büksi-réten nagymértékű állománycsökkenést tapasztaltunk, több információ nyerése érdekében gyakoribb monitorozást tervezünk ezen a lelőhelyen. Az ikervári és a bejegyertyánosi élőhelyén növekedést mértünk, de a korábbiaknál nagyobb kapacitással történt a felmérés. Összességében az állomány stabilnak ítéltető.

A kikeleti hóvirág (*Galanthus nivalis*) esetében 2020-ban is arra törekedtünk, hogy az ismert, de korábban még nem felmért, adatbázisunkból hiányzó állományok közül minél többet felmérjünk.

Ennek megfelelően Bérbaltavár, Csöde, Ikervár, Órimagyarósd, Óriszentpéter, Püspökmolnári, Rum, Sorokpolány, Szőce, Tömörd, Vasvár, Zalalövő és Zsennye települések határában több, mint 1 000 000 újabb egyedet rögzítettünk.

A heverő iszapfű (*Lindernia procumbens*) a csapadékviszonyoktól és a művelési módoktól erősen függő növényfaj, ezért előfordulási adatainak sora természetesen jelentős ingadozást mutat. 2020-ban nem kerestük újabb előfordulási helyeken a fajt, mert kapacitásunkat lekötötte a már ismert állományok egy részének felvételezése. A csapadékos nyár miatt tömegesen jelent meg, munkatársaink 126 426 egyedet rögzítettek, állománya stabil.

A pókbangónak (*Ophrys sphegodes*) korábbról ismert nagytilaji élőhelyén 2020-ban sem találtuk meg a fajt. Azonban új előfordulási helyét fedezte fel Kulcsár László botanikus a sitkei lápréten, ahol 3 egyedet rögzített.

A fehér májvirágnak (*Parnassia palustris*) két lelőhelye volt igazgatóságunk működési területén. Sajnos évek óta hiába keressük, 2020-ban sem találtuk meg. Szócén, a lápi növények szaporítókertjében ex situ szaporítása folyik.

A leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) felmérése az összes élőhelyén megtörtént. A korábbi években végzett élőhelykezeléseknek köszönhetően a Kissomlyón található állomány jelentős mértékben nőtt. A cági állománynál sajnos csökkenő tendenciát tapasztaltunk. A többi állománya stabil, így a teljes, igazgatóságunk működési területén élő állománya is stabilnak ítéltető.

A tarka nyúlfarkfű (*Sesleria albicans*) állományfelmérésére 2016-ban eltérő módszer szerint történt, ez okozza a számok jelentős eltérését. 2020-ban 355 'csomóját' becsültük, a terepi tapasztalatok alapján a faj helyzete stabil.

A zergeboglar (*Trollius europaeus*) állománya csökkenő tendenciát mutat, amelyet feltehetően a száraz tavaszi időjárás okoz. 2020-ban 2867 egyedet rögzítettek munkatársaink.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Védett lágyszárú növények és fészkelő madarak felmérése az Alsó-Őrségben

Kutató: Dr. Illyés Zoltán Péter, Zalai Béla

Koordinátor: Nagy Dániel, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., daniel.nagy@onpi.hu

Módszerek

A feladat célja az Alsó-Őrség erdőtervezési körzetben fellelhető védett lágyszárúak, odúlakó madárfajok és más védett állatfajok előfordulási adatainak gyűjtése a 2022-ben esedékes körzeti erdőterv elkészítéséhez. A felméréndő területek részletes bejárása közben kézi GPS segítségével jelöltük az egyes védett növénynek (élő és elhalt pl. kóró) helyét és számolt, vagy becsült egyedszámát, védett állatok észlelési helyét és módját (vizuális vagy akusztikus megfigyelés), valamint odvas fák helyét.

Eredmények

Összesen 31 védett növény (és zuzmó) több, mint 16 000 egyedének, 1378 lokalitása került rögzítésre. A madarak közül a kék galamb (*Columba oenas*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), hamvas küllő (*Picus canus*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*) célfajokon túl 37 további állatfaj (1 puhatestű, 13 ízeltlábú, 5 kételtű, 2 hüllő, 15 madár és 1 emlős) egyedeinek lokalitása került rögzítésre, köztük 27 *Formica* hangyák által épített boly. Odúk és idős, odvasodó fák adatai is gyűjtésre kerültek. 62 odvas fa adata is rögzítésre került, és 4 gallyfészkek, melyek közül az egyik fekete gólyák által építettnek és lakottnak bizonyult. A gyűjtött adatok között szerepel illegális személtlerakók és inváziós fajokkal szennyezett élőhelyfoltok előfordulási adatai is.

Összességében az erdők szerkezeti és fafaj összetételéhez képest, ami sok helyen elég jó volt, kevés védett növény került elő. Ez több okra is visszavezethető. Elképzelhető, hogy a lékek hiánya, a nagy kiterjedésű, sötét nudum erdők nem kedveznek a szegélyekhez, lékekhez köthető fajoknak. Sok erdőtömbben volt érzékelhető, hogy szedres, galagonyás növényzet alkotja a cserjeszintet, ami a korábbi nagyarányú gyérités utáni állapot maradványaként mutatta a nem túl kedvező előzményeket, olyan esetekben is, ahol amúgy idős (hagyás)fák is megtalálhatók voltak az erdőrészletben. A viszonylag szegényes aljnövényzet annak is betudható, hogy a korábbi évszázadok során a legtöbb mai erdőterület szántó művelésben volt, és az erdei fajok visszatelepülése máig is csak részlegesen valósult meg. A lékgazdálkodás és egyéb fakitermeléseknél nagy odafigyelést igényel a sok helyen jelen levő akác időben történő visszaszorítása.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Cönológiai monitorozás a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszerben

Kutató: Dr. Király Gergely

Koordinátor: Tóth Sára, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57.
sara.toth@onpi.hu

Módszerek

Az NBmR társulásmonitorozás gyep vegetáció monitorozás keretében 2020-ban a bozsoki Zsidó-rét *Succiso-Molinietum* társulásának felmérését végeztük el NBmR módszertan szerint.

A mintaterület a Kőszegi-hegység déli lábánál fekvő Bozsok település határában, a település szőlőhegyének parcellái közé ékelődve található. A kevesebb, mint 1,5 ha kiterjedésű rét termőhelyileg nem egységes. A mélyebb fekvésű és stabilabb vízellátású belső részeken nyúlfarkfüves láprétfoltok találhatóak, a sekély termőrétegű, szárazabb talajú széleken sudár rozsnokos félszáraz gyep a meghatározó. A változatosságból adódóan a Zsidó-rét számos védett növénynek és számos társulásnak ad otthont, ezért megőrzése kiemelt jelentőségű.

A terület kezelését a 2000-es évektől kezdve az Órségi Nemzeti Park Igazgatósága végzi, évi egyszeri, késő nyári kaszálást alkalmazva. 2008. júniusától Igazgatóságunk helyi gazdálkodónak haszonbérbe adta, a kezelés feltételeit szerződésben foglalva szabályozzuk. A bérlő az időjárási viszonyokhoz alkalmazkodva évi két alkalommal kaszálja. Az első kaszálás általában június végén, a második szeptember elején történik. Kiemelkedően csapadékos vagy száraz években a sarjúkaszálás elmaradhat (2014-ben is és 2016-ban meg is történt).

Eredmények

A 2001-2020-as időszakban a fajszám adatsorainak változása felvételezési pontatlanságokkal magyarázható, érdemi, lényeges változások nem láthatók. A fajösszetétel eltérései azonban termőhelyi változásokra utalnak, a társulásalkotó *Molinia coerulea* relatív borítása csökkenő tendenciát mutat, míg a szárazságtűrő *Bromus erectus* aránya jelentős mértékben nőtt. Az eredeti *Molinia/Bromus* arány 41/13 % volt, ez 2020-ban 20/37 %-ra változott. Olyan új fajok kerültek elő, mint a *Potentilla arenaria* és a *Festuca pseudodalmatica*, amelyek a *Bromus erectus* mellett szárazodásra utalnak. A megjelenés oka feltehetően nem az új betelepülés, hanem korábbi azonosítási hiba. A gyomfajok borítása a jó természetességi állapot, a vadkárrok hiánya és a rendszeres kezelés miatt elenyésző.

A terület szárazodásának enyhítése érdekében javasolt a rét mozaikos kaszálása. A Zsidó-rét legnagyobb részén évi egy június eleji kaszálás volna célszerű, de évente 20-30%-nyi területet kaszátlanul kellene hagyni. A kékerperje és nyúlfarkfü dominanciájú területeken elég volna két évente egyszer kaszálni. Az osztrák tárncicska (*Gentianella austriaca*) élőhelyén évi egy, legkésőbb augusztusban végzett kaszálás ajánlott, lehetőség szerint kézi erővel. A kornistárncics (*Gentiana pneumonanthe*) és lápi nyúlfarkfü (*Sesleria uliginosa*) a kaszálás június folyamán javasolt. A kaszálások csak száraz időben, nem felázott talajon végezhetők.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Közösségi jelentőségű élőhelyek felmérése

Kutató: Dr. Mesterházy Attila

Koordinátor: Tóth Sára, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Őriszentpéter, Városszer 57.
sara.toth@onpi.hu

Módszerek

A közösségi jelentőségű élőhelytípusok monitorozásának keretében 2020-ban 5 gyepes és 5 erdei élőhelytípus állapotfelmérését végeztük el

A felmérések célja, hogy a minden hatodik évben esedékes, az Európai Bizottság felé benyújtandó országjelentéshez adatokat szolgáltatasson, valamint az országos léptékű trendekre felhívja a figyelmet és alapot adjon az alkalmazkodó kezelési gyakorlat kialakításához és folytatásához. A felmérő az adatgyűjtést a megjelölt közösségi jelentőségű élőhelytípus azonosításával kezdi, majd kijelöli a 20x20 m-es (indokolt esetben kisebb, ill. eltérő alakú) mintavételi helyszínt, melynek sarokpontjait GSP segítségével rögzíti. Az erdei élőhelyek felvételezésékor a mintaterület létesítését követően az általános termőhelyi állapot, a táji elszigeteltség, idős és holt fák arányát rögzítő, a teljes mintaterületre vonatkoztatott adatlapot kell kitölteni, majd 4 db kör alakú részmintát kell kijelölni (indokolt esetben lehet kevesebb, de minimum 2 db). A részminták mindegyikének jellemzésére külön adatlap szolgál.

Mintavételi helyek 2020-ban: 6430-9017 Üde, tápanyagokban gazdag magaskórósok (Szalafő, Zala-rét), 6520-9002 Hegyi kaszálórétek (Orfalu), 6410-9015 Kékperjés láprétek (Nárai), 6440-9001 Ártéri mocsárrétek (Őriszentpéter, Zala-rét), 6510-9010 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Sorkifalud) és 91G0-9028 Pannon gyertyános-tölgyesek (Ják), 91M0-9012 Pannon cseres-tölgyesek (Vasvár-Petőmihályfa), 91E0-9028 Puhafás ligetek, éger- és láperdők (Andrásfa), 9130-9014 Szubmontán és montán bükkösök (Kercaszomor), 91F0-9006 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (Egyházashollós).

Több helyszínen első alkalommal történt adatrögzítés, ezért összehasonlító értékelésükre jelenleg még nincs mód.

Eredmények

A mintavételi helyek közül állapotuk értékelésekor 9 kapott „kedvező” minősítést (6430-9017, 6520-9002, 6410-9015, 6440-9001, 6510-9010, 91G0-9028, 91E0-9028, 9130-9014 és 1 élőhelytípus „nem kielégítő” besorolást (91M0-9012) kapott. Az eredmények adatforrásul szolgálnak a közösségi jelentőségű élőhelyek állapotának országos szintű értékeléséhez, az Európai Bizottság irányába benyújtandó jelentések tartalmi megalapozásához.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Erdők ökológiai állapotának felmérése az Alsó-Őrségben

Kutató: Dr. Standovár Tibor

Koordinátor: Nagy Dániel, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., daniel.nagy@onpi.hu

Módszerek

A felmérés célja az Alsó-Őrség erdőtervezési körzetben esedékes erdőtervezés megalapozásához szükséges adatok gyűjtése a „Erdei életközösségek védelmét megalapozó többcélú állapotértékelés a magyar Kárpátokban” c. projekt (2012-2017) keretében kifejlesztett erdőállapot-leíró módszertan alkalmazásával. Az adatok rögzítése átlagosan 70 méter felbontású rácsháló mentén, három mintavételi egységre vonatkozóan történt. Így a kutatás összesen 507 hektárnyi erdőrészletre terjedt ki az Alsó-Őrségi erdőtervezési körzet négy településén, ezek: Pankasz, Szatta, Nagyrákos és Szalafőn. Az adatok döntő része (faállomány, holtfa, lágyszárúak, mikrohabitatok stb.) a rácspontok körüli 500 m²-es mintakörökben került rögzítésre, a cserjék és az újulat leírása pedig egy koncentrikusan elhelyezkedő 30 m²-es részmintaterületen. Néhány változó a két szomszédos mintaterület közötti szakaszon került felvételre. A felmért terület nagyrészt többletvízhatástól független pszeudoglejes barna erdőtalajú erdeifenyvesek, gyertyános-tölgyesek, illetve gyertyánosok.

Eredmények

A felmért 963 szakasz kb. 10%-án regisztráltak kiugró méretű (> 50 cm átmérő) fát. 130-130 körüli észlelése volt agresszívan terjedő idegenhonos fajoknak (akác, vörös tölgy) is. A felmért (1004) pont közül 48 minősült felújulási területnek, 21 fiatalosnak. A vizsgált állományrészek döntő részében a faállomány záródása erőteljes, 80-100% közötti, de 99 plotban 55%-75% volt. Az 500 m²-es plotokban összesen 32 fafajt regisztráltak, a fafajok száma 1 és 11 között változott plotonként. Az erdőrészletek között is jelentős különbség van az átlagos fafajszám tekintetében (1 és 9 között változik). Az állományok relatív fafajgazdagságát az erdészeti fontos fafajok (B, CS, EF, GY, KST, KTT) elegyes előfordulása adja. Az idegenhonos fafajok közül jelentősebb mennyiségben a vörös tölgy és az akác fordult elő. Az erdeifenyő tapasztalt mértékű előfordulása biztosan nem tekinthető természetesnek. Az átmérőosztályok száma adatok jól mutatják, hogy a tájegység erdei az országos átlagnál szerkezet szempontjából jóval gazdagabbak, sok esetben tartalmaznak 4-5 vastagsági osztályt. A felmért erdők álló holtfában kifejezetten szegények. Ugyanez mondható a fekvő holtfa esetében is, mindössze 25 olyan pont volt, ahol 35 cm-nél vastagabb fekvő holtfa jelenlétét sikerült kimutatni. Faállományhoz köthető mikrohabitatokban igen szegények a felmért erdők. Az összesen észlelt 1710 mikrohabitat előfordulás jelentős része régi (788), illetve friss (251) tuskó volt. Ehhez még 124 vágástéri hulladék és 80 fagyléces cser is hozzáadódik. Újulatban rendkívül szegények a vizsgált erdők, az újulat az esetek 41,74%-ában erősen rágott, ép újulatot a plotok mindössze 2%-ában, enyhén rágottat 10,33%-ában észleltek.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Természetvédelmi célú erdőkezelés monitorozása

Kutató: Dr. Standovár Tibor

Koordinátor: Heffenträger Gábor, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., gabor.heffi@onpi.hu

Módszerek

A felmérés célja az ŐNPI saját vagyionkezelésében levő erdőterületeket érintő tervezési feladatok támogatására biológiai szempontból releváns, az erdőrészleten belüli változatosságra és gazdag tematikára kiterjedő adatok gyűjtése. Az adatok rögzítése átlagosan 70 méter felbontású rácsháló mentén, három mintavételi egységre vonatkozóan történt. Így a kutatás összesen 300 hektárnyi erdőrészletre terjedt ki Magyarországon, Velemér és Szentgyörgyvölgy község határáiban. Átlagosan 70 méter felbontású rácsháló mentén, három mintavételi egységre vonatkozóan történt a mintavétel. Az adatok döntő része (faállomány, holtfa, lágyszárúak, mikrohabitatok stb.) a rácspontok körüli 500 m²-es mintakörökben került rögzítésre, míg a cserjék és az újulat leírása egy koncentrikusan elhelyezkedő 30 m²-es részmintaterületen. Néhány változót a két szomszédos mintaterület közötti szakaszon került felvételre. A felmért terület nagyrészt többletvízhatástól független pszeudoglejes barna erdőtalajú erdeifenyvesek, illetve bükkösök, kocsánytalan tölgyesek.

Eredmények

Az összes (605) felmért pont a középkorú-idős erdő kategóriába tartozott. A vizsgált állományrészek döntő részében a faállomány záródása erőteljes, 80-100% közötti, mindössze 3 erdőrészletbe nem éri el a 80%-ot az átlagos záródás. Az 500 m²-es plotokban regisztrált fafajok száma 1 és 10 között változott. Az erdőrészletek között is jelentős különbség van az átlagos fafajszám tekintetében (3,0 és 8,0 között változik). Összesen 29 fafaj előfordulása került rögzítésre. A fafajok között az idegenhonos, agresszíven terjedő fajokat az akác (*Robinia pseudoacacia*) és a kései meggy (*Prunus serotina*) képviselte. Az erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) tapasztalt mértékű előfordulása biztosan nem tekinthető természetesnek. A átmérőosztályok száma adatok jól mutatják, hogy a tájegység erdei az országos átlagnál szerkezet szempontjából jóval gazdagabbak, sok esetben tartalmaznak 4-5 vastagsági osztályt. A felmért erdők álló holtfában általában szegények, fekvő holtfában az országos átlaghoz képest gazdagabbak. Faállományhoz köthető mikrohabitatokban igen szegények a felmért erdők, egy plotban átlagosan 2,8 fordult elő. A finom léptékben változatos mennyiségű aljnövényzetet az üde-félnedves termőhelyek fajain felül generalista és bolygatásjelző fajok uralják. Újulatban rendkívül szegények a vizsgált erdők, s ahol értékelni lehetett, fele-fele részben erősen, illetve enyhén rágott.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Gyeppek nappali lepke közösségeinek monitorozása

Kutatók: Dr. Horváth Bálint, Scherer Zoltán

Koordinátor: Faragó Ádám, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., adam.farago@onpi.hu

Módszerek

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság által 2016-ban elindított gyepkezelés-monitorozás részeként transzekt menti (Pollard módszer szerinti) nappali lepke számlálásokat végeztünk 2020-ban is. A monitorozás célja egyrészt az igazgatóság által végzett területkezelések hatásainak nyomon követése a nappali lepkéken keresztül, másrészt nappali lepke faunisztikai adatok gyűjtése, egyes lepkefajok rajzási görbéinek megrajzolása.

Eredmények

Míg az igazgatóság munkatársai az ŐNPI saját vagyonkezelésében lévő 10 különböző gyepen járták le a kijelölt transzektet, addig a megbízott szakértőink a nem saját kezelésű gyepken kijelölt, szintén 10 db transzekten végezték a felmérést. Utóbbi területeken 67 faj 11 464 példányát jegyezték fel, melyek közül 1243 példány 25 különböző védett fajhoz tartozott. A védett fajok közül a második legnagyobb egyedszámban a közösségi jelentőségű vérfűhangyaboglárka (*Maculinea teleius*) került feljegyzésre.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Védett éjszakai lepkék elterjedésének térképezése az ÓNP területén

Kutató: Peter Davey

Koordinátor: Faragó Ádám, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57. adam.farago@onpi.hu

Módszerek

Az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság által 2017-ben elkezdett éjjeli lepke felmérést 2020-ban is folytattuk. Mint a nemzeti park területének igen fajgazdag állatsoportja, az éjszakai lepkék megérdemlik a kitüntetett figyelmet. A projekt kezdete előtt még a gyakoribb védett fajokról sem igen volt adatunk, ezért célunk elsősorban ezek elterjedésének vizsgálata volt. Az állatsoport kutatásának jól bevált módszerei szerint az egyéni lámpázással végeztük a felmérések nagy részét. Ennek során aggregátorról működtetett kevertfényű lámpát, valamint élve fogó vödörspadákat tettünk ki. Az említett módszereken kívül random nappali megfigyelések adataival is kiegészítettük a listát olyan - amúgy “éjszakai” - fajok esetében, melyek jellemzően nappal (is) repülnek.

Eredmények

Összesen 29 védett éjszakai lepke faj jelenlétét sikerült kimutatnunk ebben az évben. Köztük kettő (aranyfoltos púposzövő – *Leucodonta bicoloria* és szürkésvörös földibagoly - *Xestia sexstrigata*) olyan is akadt, melyeknek egyáltalán nem volt előzőleg adata a biotikai adatbázisunkban. Az eredmények nagyobb része Peter Davey megbízott külsős lepkész munkájának köszönhető.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Farkaserdő: nagylepkék és madarak felmérése

Kutató: Dr. Horváth Bálint, ifj. Vasuta Gábor

Koordinátor: Faragó Ádám, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., adam.farago@onpi.hu

Módszerek

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén belül található legnagyobb egybefüggő erdőtömb sem Natura 2000, sem pedig védett státusszal nem rendelkezik, ugyanakkor kiterjedése, és ökológiai adottságai miatt figyelemmel kell lennünk rá. 2020-ban védett nagylepkék (mind éjszakai, mind pedig nappali), valamint közösségi jelentőségű madárfajok felmérését végezte egy-egy megbízott kutató. A lepkék esetében nappali egyelés, személyes lámpázás, fénycsapdázás, feromonos csalogatás módszereit alkalmazták az előre meghatározott 15 célfaj felderítésére. A madarak esetében nappali terepbejárás során kézitávcsöves vizuális megfigyelés történt, hívóhang esetenkénti visszajátszásának alkalmazásával a fészkelő egyedek feltérképezéséhez.

Eredmények

A kijelölt 15 védett lepkefaj közül összesen ötöt (nagy rókalepke – *Nymphalis polychloros*, sárga gyapjaszövő – *Eriogaster catax*, kis Apolló-lepke – *Parnassius mnemosyne*, nagy tűzlepke – *Lycaena dispar*, kék övesbagoly – *Catocala fraxini*) sikerült kimutatni a területen. Madárfajok felmérése során a célfajok mind előkerültek, összesen 6 harkályfajról (fekete harkály – *Dryocopus martius*, zöld küllő – *Picus viridis*, hamvas küllő – *Picus canus*, nagy fakopáncs – *Dendrocopos major*, közép fakopáncs – *Dendrocopos medius*, kis fakopáncs – *Dendrocopos minor*) gyűltek pontszerű adatok.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Hallépcsők hatékonyságának monitorozása

Kutató: Sallai Zoltán

Koordinátor: Fera Gábor, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., gabor.fera@onpi.hu

Módszerek

A Vizes élőhelyek ökológiai hálózatának fejlesztése az osztrák-magyar határrégióban megnevezésű projekt keretében vizsgáltuk a Pinkán és Rábán létesített halátjárók működési hatékonyságát. A projektben egy új technológia alkalmazásával végeztük a halak egyedi jelölését és nyomon követését, ez alapján megállapítható, hogy az előzetesen meghatározott célfajok (domolykó, márna, paduc) egyedei milyen mértékben használták és jutottak át a szentgotthárdi, ikervári és felsőcsatári hallépcsőkön. A projekt keretében a három helyszínen (Szentgotthárd, Ikervár és Felsőcsatár) 2019. február 26. és 2020. szeptember 5. között 3000 halegyedbe ültettünk RFID-chipeket. A projekt során kialakított mérőállomásokat napelemmel is elláttuk, így az üzemeltetés a későbbiekben egyszerűbbé válik.

Eredmények

A Rábán a szentgotthárdi duzzasztó térségében 998, az ikervári duzzasztó térségében 1141, míg a Pinkán a felsőcsatári duzzasztó térségében 861 halegyedet jelöltünk meg. Az eredmények alapján megállapítható, hogy a két rábai halátjárón a jelölt halak 15%-a kelt át sikeresen, míg a Pinkán lévő felsőcsatári műtárgynál ez az arány nagyon alacsony volt, mindössze 4%-os. Szentgotthárdon a jelfogó berendezés által detektált egyedek 73%-a, az ikervári hallépcsőben a jelet adó halak 90%-a, míg a felsőcsatári halátjáróban jelet adó állatok mindössze a 38%-a kelt át sikeresen. Ez alapján elmondható, hogy a három vizsgált hallépcső közül az ikervári rendelkezik a legjobb műszaki paraméterekkel, a másik kettő esetében fontos lenne átépítésben gondolkodni a hosszirányú átjárhatóság javításának szempontjából.

A kutatás a WeCon–Vizes élőhelyek ökológiai hálózatának fejlesztése az osztrák-magyar határrégióban (INTERREG V-A Ausztria-Magyarország Program ATHU077) projekt során, valamint az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Mesterségesen kialakított kisvízállások kétéltű közösségeinek monitorozása az Őrségi Nemzeti Park területén a 2020. évben

Kutató: Dankovics Róbert

Koordinátor: Faragó Ádám – Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., adam.farago@onpi.hu

Módszerek

A mesterségesen kialakított kisvízállások kétéltű közösségeinek monitorozása során 88 helyszín ellenőrzése történt meg 2020-ban, helyszínenként egy-egy alkalommal. A felmérés az alábbi településeket érintette: Óriszentpéter, Szalafő, Kercaszomor, Bajánsenye.

Eredmények

A fellelt 66 tókában és közvetlen környezetükben tíz kétéltű, valamint két hüllő faj előfordulását tapasztalták:

Alpesi tarajosgöte (*Triturus carnifex*)
Pettyes göte (*Lissotriton vulgaris*)
Alpesi göte (*Ichtyosaura alpestris*)
Sárgahasú unka (*Bombina variegata*)
Barna varangy (*Bufo bufo*)
Zöld levelibéka (*Hyla arborea*)

Mocsári béka (*Rana arvalis*)
Erdei béka (*Rana dalmatina*)
Gyepi béka (*Rana temporaria*)
Tavi béka fajcsoport (*Pelophylax spp.*)
Fürge gyík (*Lacerta agilis*)
Vízi sikló (*Natrix natrix*)

A vizsgálat a kétéltűeknek a térségre és az élőhely típusra jellemző összes fajt kimutatta a tókákból. Száz, vagy afeletti egyedszámmal az erdei béka (268), a sárgahasú unka (144), a gyepi béka (104) és a tavibéka fajcsoport (103) fordult elő.

A vizek leggyakrabban a sárgahasú unka (35 tóka), az erdei béka és a tavi béka fajcsoport (26-26 tóka), valamint a pettyes göte (22 tóka) kolonizálta. A vízállásokat gyakran több faj együttesen használta. A tókákban megjelenő fajok számát a víztér kiterjedése jelentősen befolyásolta. A mesterségesen kialakított vizeket a kiszáradás, a feltöltődés és a dagonyává alakulás veszélyezteti, 90%-ban tisztításra, felújításra szorulnak.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Gőtefajok populációinak monitorozása az Órségi Nemzeti Park területén a 2020. évben

Kutató és koordinátor: Tóth Mihály, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., mihaly.toth@onpi.hu

Módszerek

A monitorozás célja a védett gőtefajok állományának évről-évre történő nyomon követése, melynek során az NBmR módszertanát használjuk. A 2020. évi gőtefelmérést a korábbi évekhez hasonlóan a Bárkás-tónál, Szalafő területén található 3db tókában, valamint a szakonyfalui régi vadászház mellett egy tókában, a Grajka-patak völgyében végeztük el, helyszínenként 3-3 alkalommal. A Bárkás-tó ugyan 2019 tavaszán szinte teljesen kiszáradt és ezért tavaly a tőle néhány száz méterre lévő Vadkacsás-tóban végeztük el a felmérést, 2020-ra azonban az eredeti helyszín újra alkalmas élőhelynek bizonyult.

Eredmények

2020-ban összesen 131 gőtét sikerült fognunk palackcsapdás módszerrel.

A Bárkás-tónál két faj, az alpesi tarajos gőte (*Triturus carnifex*) és a pettyes gőte (*Lissotriton vulgaris*) összesen **33** (Tc:15, Lv:18) példánya került kimutatásra.

Szalafőn szintén a fenti két faj **86** (Tc: 53, Lv: 33) egyede került elő.

A Grajka-völgyben az idei évben az alpesi gőte mellett a pettyes gőtét is megtaláltuk, összesen **12** példányt (Ta: 7, Lv: 5) mutattunk ki. A Grajka-völgyben a 2018. évi jelentős állomány csökkenéshez képest számottevő növekedés figyelhető meg, ahogy a többi élőhelyen is közel kétszer annyi egyed került elő.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Kétéltű és hulló közösségek monitorozása az Órségi Nemzeti Park területén

Kutató: Dankovics Róbert

Koordinátor: Faragó Ádám – Órségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., adam.farago@onpi.hu

Módszerek:

A 2001 óta zajló monitorozás célja a kétéltű fajok őrési állományainak nyomon követése.

A felmérés az Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) módszertana szerint zajlott Szentgotthárd: Hársas-tó; Szakonyfalu: Grajka-völgy, Cigányrudas; Óriszentpéter: Kis vadkacsás-tó; Farkasfa: Sástó kijelölt mintavételi területeken. A 11 mintavételi napon összesen 20 mintavétel történt.

Eredmények:

A Kis vadkacsás-tó alpesi tarajosgöte (*Triturus carnifex*) állománya 2020-ban is sikeresen szaporodott, de a gyepi béka (*Rana temporaria*) és a kis tavibéka (*Pelophylax lessonae*) is jelentős számban volt jelen.

A Hársas-tavon sikerült kimutatni az alpesi tarajosgötét (*Triturus carnifex*), azonban az alpesi götét (*Ichthyosaura alpestris*) nem észlelték. A mocsári béka (*Rana arvalis*) kis egyedszámmal szaporodó állománya továbbra is jelen van. A barna varangy (*Bufo bufo*) a tavaly tapasztalt egyedszámban volt jelen a szaporodóhelyen.

A Sástóban a mocsári béka (*Rana arvalis*) és a gyepi béka (*Rana temporaria*) állománya is magas egyedszámmal volt jelen a szaporodási időszakban. Az élőhely megőrzése érdekében tett vízmegtartó beavatkozást a vizsgálat eredményesnek találta.

A Cigányrudas mintavételi területen a sárgahasú unka (*Bombina variegata*) és az alpesi göte (*Ichthyosaura alpestris*) populációja az időszakos vízterek kis száma miatt alacsonyabb egyedszámmal szaporodott 2020-ban. A kutató a területen a vizsgált tókák kialakítását javasolta az időszakos vízterekben szaporodó fajok állományainak megőrzése érdekében.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Ritka és telepesen fészkelő madárfajok felmérése

Kutató és koordinátor: Faragó Ádám, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57. adam.farago@onpi.hu

Módszerek

A ritka és telepesen fészkelő madárfajok (RTM) felmérését a revírek, fészkek, költőüregek célzott számolásával végezzük az igazgatóság működési területén. Az országos program célja, a célfajok állományában bekövetkező változások, trendek nyomonkövetése.

Ebben az évben a következő fajokat érintette Vas megyében a felmérés: fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), vörös kánya (*Milvus milvus*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), haris (*Crex crex*), gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), küszvágó csér (*Sterna hirundo*), uhu (*Bubo bubo*), gyurgyalag (*Merops apiaster*), partifecske (*Riparia riparia*), és vetési varjú (*Corvus frugilegus*).

Eredmények

Az eredmények közül kiemelendő, hogy az elmúlt évekhez hasonlóan 2020-ban is bővült (összesen 11-re) a megyében ismert fekete gólya fészkek száma, bár sikeres fészkelés csak három esetben fordult elő. Rétisas esetében továbbra is öt revírről van tudomásunk. Az országosan is ritka fészkelő vörös kánának Körmend közelében ismét sikeres fészkelését tapasztaltuk, két fiókat reptettek.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Folyóvizek madárközösségeinek felmérése

Kutató és koordinátor: Faragó Ádám, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57. adam.farago@onpi.hu

Módszerek

2020-ban is egy alkalommal végeztük el a Rába Szentgotthárd – Kőrmend közötti szakaszának kenuról történő felmérését, melynek során elsősorban a kavicszátonyokhoz kötődő madarakra (kis lile – *Charadrius dubius* és billegetőcankó – *Actitis hypoleucos*) koncentráltunk, de rögzítjük többek között a jégmadár, a gyurgyalag, a partifecske, és a hegyi billegető megfigyeléseit is. A billegetőcankó hazai állományának egy jelentős hányada a Rába mentén fészkel, a felmérés elsődleges célja a faj aktuális helyzetének megismerése. A 2008 óta zajló felmérés eredményei alapján a billegetőcankó feljegyzett példányszámainak értéke hosszú távon enyhén csökkenő, bár 2014-től enyhe emelkedés figyelhető meg.

Eredmények

2020-ban kis lilét (*Charadrius dubius*) mindössze 1 pontban, billegetőcankót (*Actitis hypoleucos*) pedig 11 pontban észleltünk. Biztos fészkelésre utaló nyomot sajnos egyik faj esetében sem találtunk.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Bagolyfajok állományának felmérése az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén

Kutató: Dr. Klein Ákos

Koordinátor: Harsányi Krisztián, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Őriszentpéter, Városszer 57., krisztian.harsanyi@onpi.hu

Módszerek

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén, nagyrészt dél-nyugat Vas megyében (ÖNP), és szórványosan, egyéb részeiben a megyének a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány végezte a fokozottan védett gyöngybagoly (*Tyto alba*) és kuvik (*Athene noctua*) felmérését. Ennek során a bagolyfajok fészkelésére alkalmas, főként mezőgazdasági épületeket vizsgáltak át a költési időszakban és a rájuk utaló nyomokat keresték.

Eredmények

Összesen 55 különböző épületet kerestek fel, melyből 48-at át is tudtak vizsgálni. Gyöngybagolyra utaló nyomot 15, kuvikra utalót pedig 7 helyen azonosítottak. Ebben az évben 3 oszlop-, valamint 7 költőláda kihelyezését is elvégezte az Alapítvány.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Kisemlős közösségek monitorozása bagolyköpetek alapján az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság területén

Kutató: Dr. Horváth Győző

Koordinátor: Faragó Ádám, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Őriszentpéter, Városszer 57., adam.farago@onpi.hu

Módszerek

A feladat célja a működési területünkön található kisemlős közösségek változásainak nyomon követése bagolyköpetek elemzése alapján. 2020-ban összesen 16 településről gyűjtöttünk mintát, öt középtáj területéről (Alpokalja, Kemeneshát, Marcal-medence, Sopron-Vasi-síkság, Zalai-dombvidék), azonban az NBmR protokolljában megadott követelmények (a középtájként megadott minimális mintaszám) csak a Sopron-Vasi-síkság területére vonatkozóan teljesültek.

Eredmények

Az erdei fülesbagolytól származó 16 minta 1451 köpete és törmelékes anyaga összesen 3486 kisemlős egyed tartalmazott. A köpetminták elemzése során összesen 15 kisemlős zsákmánykategóriát különítettünk el. A kisemlősök mellett ezekben a mintákban előfordult több madár, valamint egy menyét (*Mustea nivalis*) példány is. A Marcal-medence kivételével a többi négy középtáj területéről előkerült a csalitjáró pocok (*Microtus agrestis*), mindenhol 1% alatti relatív gyakorisággal. A törpeegér (*Micromys minutus*) maradványai mind az öt középtáj mintáiban előfordultak.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

A pelefélék (Gliridae) állományának monitorozása az Őrségi Nemzeti Park és a Kőszegi Tájvédelmi Körzet területén 2020. évben

Kutató és koordinátor: Faragó Ádám, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Őriszentpéter, Városszer 57., adam.farago@onpi.hu

Módszerek

Az Őrségben (Szalafő Pityerszeren), illetve a Kőszegi-hegységben egyaránt 25-25 db mesterséges odú biztosít bújóhelyet a peléknek, monitorozásukat ezek, továbbá a Chernel-kerti „B” típusú madárodúkból álló odútelep ellenőrzésével valósítjuk meg. Az NBmR protokollnak megfelelően tavasztól ősziig 3-5 alkalommal ellenőrizzük az odúkat.

Eredmények

A szalafői odútelepen végzett öt ellenőrzés során hét odúban találtunk pelék jelenlétére utaló nyomokat. Szintén hét odúban cinegefészkek, kilenc odúban darázs-fészkek épült. A nagy pele (*Glis glis*) egyedeket hét esetben figyeltünk meg hat különböző odúban, azonban szaporodásukat mindössze két odúban mutattuk ki.

A Kőszegi-hegységben kihelyezett 25 db peleodú közül négyben készült falevelekből álló pelefészkek. A Chernel-kerti „B” madárodútelepen egy szeptemberi ellenőrzés során 33 odúból négyben volt magányos nagy pele, egyben nőstény nagy pele hét kölykével. További négy odúban pele jelenlétére utaló nyomokat találtunk.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

A közönséges ürge (Spermophilus citellus) 2020. évi felmérése a Kenyeri-reptéren

Kutató és koordinátor: Faragó Ádám, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., adam.farago@onpi.hu

Módszerek

A Kenyeri reptér Natura 2000 területen, mint az ŐNPI működési területének egyetlen ismert ürgés élőhelyén 2020. április 15-én került sor az éves ürgelyuk számlálásra. Az NBmR protokoll szerint kijelölt 5 db., egymástól 50 méterre elhelyezkedő, egyenként 250 méter hosszú, egymással párhuzamos transzektet jártuk le. 50 méterenként rögzítettük, hogy a transzekt vonalán haladva jobbra-balra belátható két méteren belül mennyi lakott ürgelyuk található. Emellett, a gyep ürgék által használt teljes területét bejártuk, melynek során az összes lakottnak ítélt ürgelyuk felvételezésre került. Ennek eredményeként a populáció aktuális elhelyezkedésére és a populáció súlypontjára is következtetni tudunk.

Eredmények

A növényzet magassága az előző évekkkel összehasonlítva sokkal kedvezőbb volt az ürgék számára. A 2019-es számláláshoz képest jelentősen több, összesen 778 lyukat számoltunk. A felmérési protokoll standard négyzetének transzektjeire azonban mindössze kilenc darab esett ebből.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Épületlakó denevérközösségek monitorozása

Kutató: Dr. Illyés Zoltán, Zalai Béla

Koordinátor: Fera Gábor, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., gabor.fera@onpi.hu

Módszerek

A feladat célja a denevérközösségek mennyiségi és minőségi változásainak nyomon követése az Igazgatóság működési területén. Az Órségi Nemzeti Park területén lévő, minden évben ellenőrzött épületeken kívül a Rába folyó mentén, illetve az attól délre eső területen folytattuk a kutatást.

Eredmények

2020-ban 30 átvizsgált épületből 14-ben összesen 744-891 egyedet sikerült regisztrálnunk (654-769 pld. *Myotis myotis*, 80-110 pld. *Eptesicus serotinus* és 10-12 pld. *Plecotus sp.*). Egyházasbólyán egy eddig nem ismert, nagyobb egyedszámú közönséges denevér kolónia (220-250 pld.) került elő. Az Órségi Nemzeti Park területén élő populációk továbbra is stabilitást mutatnak.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Vadmacska (*Felis sylvestris*) monitorozás az Órségi Nemzeti Parkban

Kutató: Dr. Lanszki József

Koordinátor: Gruber Ágnes, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., agnes.gruber@onpi.hu

Módszerek

A korábbi észlelési helyszínek közelében és további potenciálisan alkalmas élőhelyeken vadkamerákkal és szőrscapdákkal történt az adatgyűjtés. Szőrscapdázásra 27 területrészen összesen 54 helyszínen illatkarók segítségével, fotóscapdázásra 22 db Dörr Snapshot Mini 5.0 MP típusú vadkamerával került sor négy Natura 2000 területen 2019. november és 2020. október között. A szőrscapdákról 100 db szőrmintát gyűjtöttünk. A szőrscapdázás eredményessége 1,4 szőrminta / 100 nap volt. A begyűjtött szőrminták 15%-a lehet alkalmas *Felis*-specifikus molekuláris genetikai tesztelésre.

Eredmények

Az összesen 141 fotóscapda indításból 31 indítást követően készült felvétel vadmacska (*Felis sylvestris*) fenotípusú egyedről (17 esetben egynél többször). 100 fotóscapda-éjszakára nézve átlagosan 0,91 volt a vadmacska megfigyelések száma. A házi macska átlagosan ötször gyakrabban jelent meg a kameracsapdák előtt. Míg a vadmacskák főként éjszakai aktivitást mutattak, addig a házi macskák nappali órákban is viszonylag gyakran jelentek meg.

Összességében, fotóscapdák alkalmazásával tényszerűen bizonyítottuk, hogy az Igazgatóság működési területén egymástól távol eső területeken is jelen vannak vadmacska fenotípusú egyedek. Továbbá, hogy házi macskák sok vadmacska élőhelyen előfordulnak. Az elvadult vagy házaktól elkóborló házi macskák jelenlétének csökkentése vadászati módszerekkel lehetséges. A vadmacska fenotípusú egyedek előfordulási helyein az erdei élőhelyek állapotának javítása, az élőhelyfoltok összekapcsoltságának javítása szükséges.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Az európai bölény (*Bison bonasus*) táplálékpreferenciájának vizsgálata a Kondorfa Hegy-völgy Vadon Területen

Kutató: Dr. Győri-Koósz Barbara

Koordinátor: Dr. Németh Csaba, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Őriszentpéter, Városszer 57., csaba.nemeth@onpi.hu

Módszerek

A vizsgálat helyszíne az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében lévő elkerített 70 hektáros természeti terület, Kondorfa határában található „Hegy-völgy”. A területre 2019-ben telepített bölénycsorda 1 bika, 6 tehén és borjaikból áll, amelyektől 2020. április és október közötti vegetációs időszakban havonta egy alkalommal 10 db friss hullatékmintát gyűjtöttünk be mikroszövetteni elemzésre. A terepi munka során minden azonosítható növényfajból egy-egy példány begyűjtésre került, melyeket meghatározás után lepréselve és szárítva herbáriumba rendszereztünk a későbbi növényiszövetteni referencia minták elkészítéséhez.

Eredmények

Az áprilistól októberig tartó mintavételi időszakban beazonosított növény (referencia) fajok száma összesen 159, ebből 127 lágyszárú, 32 fásszárúak közé tartozik. A hullatékelemzés eredményei alapján az üde (mezofil) domboldali és a nedves vögyalji területeken növő sásokat (*Carex sp.*), fűféléket (*Poaceae*, *Festuca ovina*, *Bromus inermis*, *Calamagrostis epigeios*, *Cynosurus cristatus*, *Avenula pubescens*, *Elymus repens*) legelték jellemzően az vegetációs periódus során, a magasabban fekvő, szárazabb csenkeszes (*Festuca sp.*) gypet a hullatékelemzés alapján alig hasznosították. Áprilistól októberig a kétszikű lágyszárúak közül virágzási sorrendben az alábbi fajokat fogyasztották néhány százalékos arányban: *Betonica officinalis*, *Hieracium pilosella*, *Knautia drymeria*, *Polygala comosa*, *P. major*, *Veronica sp.*, *Trifolium sp.*, *Rhinanthus minor*, *Centaurea sp.*, *Leontodon hispidus* és *Sanguisorba officinalis*. Tavasszal a fásszárúak és cserjefélék között a *Carpinus betulus*, *Cornus sanguinea*, *Pinus sylvestris*, *Prunus spinosa*, *Sambucus nigra*, *Rubus sp.*, *Prunus avium* fajok fogyasztását preferálták. A rügyfakadás időszakában az állatok szívesen fogyasztották a tápanyagdús friss hajtásokat, gallyakat. Kissé meglepő volt, hogy a kétszikű lágyszárúakat, különösen a magas proteintartalmú pillangós növényeket (lásd *Trifolium sp.*) preferálták ugyan, de nem olyan magas mértékben hasznosították, mint a legelő háziállatok, vagy a szakirodalom alapján az amerikai bölények. Júliusban fásszárúaknál nőtt a *Carpinus betulus* és a *Pinus sylvestris*, *Picea abies* szerepe, megjelenik az *Alnus glutinosa* és *Humulus lupulus*. Augusztusban a gyp szárazodásával kikopnak a lágyszárú kétszikűek az étrendből, kivételt képez néhány a kései virágzású faj (*Sanguisorba officinalis*, *Centaurea sp.*). A fásszárú *Pinus sylvestris*, *Picea abies* mellett megjelennek a *Quercus sp.* fajok. Szeptemberben a füvek preferált fogyasztása csökken, a fásszárúaké tovább növekszik. Másodvirágzik a *Centaurea* és a *Trifolium* fajok közül néhány, ezeket aktívan keresik; a fásszárúak között járulékosan *Humulus lupulus*, *Corylus avellana* cserjét fogyasztanak.

Az állatjóléti biztonsági okokból létesített tápkeverékes etető folyamatos használata mellett, amely 8-15% körüli részét képezte az étrendnek, a teljes területet rendszeresen bejárták táplálék után, és az évszakos szakirodalmi dinamikákhoz hasonló, a helyi vegetációs kínálatra

alkalmazott preferenciaváltozásokat tudtunk kimutatni. Az átlagos csapadékviszonyoktól eltérő évhatás a vegetációs periódus havi dinamikájára is hatással volt, azonban eredményeink alapján a bőlények táplálkozási viselkedése ehhez rugalmasan alkalmazkodott. Az áprilistól októberig tartó vizsgálsorozatban több szakirodalomhoz illeszkedő tapasztalat mellett helyi, egyedi sajátosságot is mutatnak az élőhely kihasználásában. A jelenlegi eredmények azt mutatják, hogy az európai bőlény jelentős fásszárú növényfogyasztása nemcsak a táplálékszegény téli időszakban jellemző, ezért nem tekinthető csupán erdei „menekült” fajnak, hanem folyamatos igénye van erdei társulások jelenlétére is. A fűfélék magas fogyasztási aránya tavasztól ősziig alátámasztja a gyeptársulásokhoz kötődését, a lágyszárú növények közül elsősorban a fűféléket és a sásokat kedveli, a kétszikűekből csak kevesebbet igényel. Az őszi folyamán a bőlények bővítik étrendjüket az erdei élőhelyek intenzívebb használatával, cserje és kéregfogyasztással, ezzel kompenzálva a tél közeledtével csökkenő lágyszárú táplálék-kínálatot. Mindez egy természetes dinamikájú erdőspusztai, erdős sztyeppi élőhelyet körvonalaz élőhelyigényként, amelynek az európai bőlény is aktív részese, ezt a visszatelepítési programok tervezése során érdemes figyelembe venni. A táplálék-vizsgálatokkal sokkal több, helyi természetvédelmi szinten is felhasználható információhoz juthatunk arról, hogy pontosan milyen élőhelyre is van szükségük az európai bőlényeknek, illetve visszatelepítésükkel hogyan váltható ki a hagyományos mechanikai eszközökkel végzett élőhelykezelés (fűkaszálás, cserjeirtás, szárzúzó kaszálás) vagy a háziállatokkal végzett legeltetés.

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Egyedi tájértékek felmérése az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén

Kutató: Dr. Illyés Zoltán Péter

Koordinátor: Czibik Eszter, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., eszter.czibik@onpi.hu

Módszerek

Az egyedi tájértékek kataszterezése országos szintű kezdeményezés, amelynek célja, hogy a magyarországi összes település tájértékeiről egy közös leltár szülessen, ahol azonos elvek alapján kerülnek tájértékek bemutatásra. A leltár feladata az ismeretterjesztés és az értékmegőrzés, azáltal, hogy a területi tervezéshez alapadatokat szolgáltat.

Az Igazgatóság működési területén 116 településen összesen 2.046 db egyedi tájértéket tartunk nyilván. Minden évben tíz új Vas megyei településen terepi adatrögzítéssel és szakmai dokumentumok információi alapján bővítjük az egyedi tájértékek listáját. Az adatfelvételezés az MSZ 20381:2009 szabvány szerint történik.

Számos különböző indokkal válhat egy tájelem egyedi tájértékké a kialakulásuk, funkciójuk, koruk, unikalitásuk stb. miatt. A szabvány segít abban, hogy országosan egységesen meghatározott típusokba tudjuk sorolni a felmért tájértékeket.

Eredmények

A 2020-ban felmért egyedi tájértékek többsége kőfeszület és lakóépület kategóriába tartozik. 2020-ban az alábbi településeken, összesen 132 újabb tájértéket vettünk nyilvántartásba

A 2020-ban felmért 10 település egyedi tájértékei:

Alsóújlak	14
Bejczyertyános	19
Borgáta	7
Egervölgy	19
Egyházashetye	12
Kám	17
Kissomlyó	15
Köcsk	12
Nyőgér	10
Szemenye	7
Összes felmért egyedi tájérték:	132

A kutatás az Agrárminisztérium „Természetvédelmi kártalanítás” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatának felhasználásával valósult meg.

Lápi tarkalepke (*Euphydryas aurinia*) élőhelyek összekapcsolása a Goričko Tájvédelmi Park és az Órségi Nemzeti Park között

Kutató: Dr. Horváth Bálint, Scherer Zoltán

Koordinátor: Dr. Szentirmai István, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., istvan.szentirmai@onpi.hu

Módszerek

A kutatás célja az Órségi Nemzeti Park lápi tarkalepke populációjának felmérése és az egyes populációk összekapcsolhatóságának vizsgálata volt. A populációk felmérése jelölés-visszafogás módszerével történt, amelyből megbecsülhető volt az állomány mérete. A populációk közti diszperzió vizsgálatához a jelölt egyedek szolgáltatottak információt, illetve célzott keresést végeztünk az ismert populációk környezetében is. A szlovéniai Goričko Tájvédelmi Park és az Órségi Nemzeti Park között azonosítottuk a lehetséges ökológiai folyosókat és ezek közül egyet részletesen is megterveztünk. A tervezés során feltérképeztük a két összekapcsolni kívánt populáció közti élőhelyeket és meghatároztuk azokat a beavatkozásokat, amelyekkel alkalmassá tehetőek a lápi tarkalepke számára.

Eredmények

Összességében megállapítottuk, hogy a lápi tarkalepke állományai kis vagy közepes méretűek, egymástól távol helyezkednek el és diszperzió sem mutatható ki köztük. A gödörházi és motvarjevci állományok összekötésére tervezett ökológiai folyosó hossza 11,1 km, az általa érintett földrészetek területi kiterjedése összesen 265 ha. A folyosó működőképességének biztosításához az egységek művelési ágának és a jelenlegi kezelési módnak a függvényében különböző beavatkozások szükségesek.

A kutatás a DTP2-007-2.3 DaRe to Connect projekt keretében, a Duna Transznacionális Program támogatásával valósult meg.

Közösségi jelentőségű denevérfajok felmérése Vas megyében

Kutató: Dr. Zsebők Sándor, Dr. Görföl Tamás, Dr. Kurali Anikó, Halmai Zalán

Koordinátor: Dr. Szentirmai István, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., istvan.szentirmai@onpi.hu

Módszerek

A kutatás célja a közösségi jelentőségű denevérek (nyugati pisedenevér, közönséges denevér, nagyfülű denevér, csonkafülű denevér) elterjedésének térképezése és a számukra fontos ökológiai folyosók azonosítása volt. A kutatás során három fő megközelítést alkalmaztunk (1) több mint 1200 mintavételi ponton akusztikus felmérést végeztünk Vas megye egészében, kiemelt a NATURA 2000 területeken és az Országos Ökológiai Hálózat részét képező nem NATURA 2000 területekre, (2) 29 településen épületfelmérést végeztünk az akusztikus felmérés során legkiemelkedőbb denevér élőhelyek közelében és (3) egy potenciális ökológiai folyosó komplex feltérképezését végeztük el az Ablánc és a Rába-Csörnóc NATURA 2000 területei között.

Eredmények

Felmérésünk eredményeképp több mint 400 mintavételi pontról mutattunk ki legalább egy közösségi jelentőségű denevérfajt. Leggyakoribbnak közülük a nyugati pisedenevér és a közönséges denevér bizonyult. Minden általunk vizsgált NATURA 2000 területen általános volt a négy közösségi jelentőségű denevérfaj jelenléte. Az Országos Ökológiai Hálózat nem NATURA 2000 területeinek számos mintavételi pontján találtunk közösségi jelentőségű fajokat, azonban mind a szekvenciák száma, mind a fajok megkerülésének aránya kisebb volt, mint amit a NATURA 2000 területeken tapasztaltunk. Élőhelyigényét tekintve mind a négy faj erősen kötődik az öreg tölgyesekhez, ezek megőrzése elsődleges fontosságú a közösségi jelentőségű fajok megőrzése szempontjából. Akusztikus felmérésünk eredményeképp megmutattuk, hogy a nagyfülű denevér kivételével a többi célfaj használja az állattartó telepeket, melyek koncentrált rovar-táplálékbázisoknak köszönhetően más denevérfajok számára is fontos táplálkozóhelyek. Az átvizsgált 45 épület harmadában találtunk denevéreket négy fajtól, köztük a közönséges denevértől is, és további 13 épületből került elő denevérek korábbi jelenlétére utaló guanó. A közönséges denevér két nagyobb – köztük az országos viszonylatban is kiemelkedő vaskeresztesi – kolóniájának monitorozása, és zavartalanságának biztosítása fontos teendő.

A kutatás a DTP2-007-2.3 DaRe to Connect projekt keretében, a Duna Transznacionális Program támogatásával valósult meg.

Közösségi jelentőségű madárfajok élőhely hálózatának fejlesztése a Goričko Tájvédelmi Parkban és az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén

Kutató: Dr. Klein Ákos, Dr. Laczi Miklós, Dobos Zsófia

Koordinátor: Dr. Szentirmai István, Órségi Nemzeti Park Igazgatóság, 9941 Óriszentpéter, Városszer 57., istvan.szentirmai@onpi.hu

Módszerek

A kutatás célja a közösségi jelentőségű madárfajok élőhelyhálózatának fejlesztése a Goričko Tájvédelmi Parkban és az Órségi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén. A vizsgált madárfajok az erdei pacsirta (*Lullula arborea*), füleskuvik (*Otus scops*), búbosbanka (*Upupa epops*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a kerti rozsdafarkú (*Phoenicurus phoenicurus*). A projekt célja, hogy a szlovéniai és magyarországi élőhelyek összekapcsolásán keresztül a fenti madárfajok számára egy összefüggő élőhelyhálózatot alakítsunk ki. A munka három fő területen zajlott: i) a célfajok állományainak feltérképezése Vas megye egész területén, ii) a ható környezeti tényezők feltárása és iii) a meglévő állományok/élőhelyek összekötésének megtervezése újonnan kialakított lépegetőkövek, élőhelyfejlesztési beavatkozások segítségével.

Eredmények

Az **erdei pacsirta** elterjedésére jellemző, hogy a 200-299 tszfm. területeket preferálja, élőhelyigényét a szántók/nyers talajfelszínnek, rövidfüvű gyepek és erdők együttes jelenléte jellemzi. Megyei állománya kb. 40-50 revírre tehető. A költőpárok 3-4 csoportosulási pontba rendeződnek, így a megfelelő élőhelyek összeköttetést is ezek között a területek között kell megoldani. Az erdei pacsirta számára az ÖNP területén 22 élőhelyfejlesztési területet jelöltünk ki összesen 514 ha kiterjedésben.

A **füleskuvik** Vas megyei állománya 10-20 költőpár között változhat. A szőlőhegyek felmérése, a célzott éjszakai felmérések, a teljes ÖNP-t lefedő kétszeri szinkronszámlálás sem hozott a felszínre további költőpárokat. Az MSPA modellel, illetve az ÖNPI saját vagyongazdálkodási területeinek hálózatát felhasználva az erdei pacsirtáéval részben átfedő élőhelyfejlesztési hálózatot hoztunk létre. Ennek az élőhelyfejlesztésnek kulcsfontosságú eleme a tanúfa szigetek létesítése, védelme.

A **búbosbanka** észlelések 2020-ban meghaladták a 100 észlelést. A vizsgálatok nem igazolták, hogy a búbos banka kifejezetten kötődne az állattartó telepekhez. Ugyanakkor a célzott szőlőhegy felmérések során a faj csaknem mindenhol előkerült. Emiatt a szőlőhegyeken kialakítandó helyi jelentőségű védelem, az egyedi fák védelme, tanúfák és fasorok telepítése jelenthet megoldást a faj állományainak erősítésére.

A **tövisszúró gébics** megyeszerte elterjedt, stabil állománnyal bíró bokorlakó faj. Útmenti bokrosokban és felferődő cserjésekben egyaránt megtalálható. Felmérhetősége problémamentes, reprezentatív. Állományát egyelőre nem veszélyezteti semmi egészen addig, amíg a bokorsorok és cserjés mozaikos élőhelyek nagy kiterjedésben állnak rendelkezésére.

A **karvalyposzáta** kisebb egyedszámban, de a tövisszúró gébicshez hasonlóan Vas megye minden részén megtalálható. Nem sikerült kimutatni élőhelyfoglalásban különbséget a két faj

között, de erre csak nagyon akkurátus célzott ökológiai kutatások lennének alkalmasak. A tanúfák hálózata, a tömött cserjések fenntartása, az útmenti cserjsorok védelme a teljes megsemmisüléstől (bioerőművek) kulcsfontosságú a faj megmaradása szempontjából.

A **kerti rozsdafarkú** egyedüli jelentős állománya Vaskeresztes és Felsőcsatár szőlőhegyein található meg (10 költőpár). A néhány kőszegi párral együtt a jelenleg biztosan ismert revírek száma nem haladja meg a 15-öt. A szőlőhegy felmérések során nem sikerült új élőhelyen megfigyelni költő példányokat, így élőhelyhasználatra, ökológiai igényekre vonatkozó megfigyeléseket sem lehetett lefektetni. A szőlőhegyeken kialakítandó helyi jelentőségű védelem segítheti a kevés ismert pár megőrzését.

Komplex, tehát a vizsgált célfajok többségére előnyösen ható élőhelyfejlesztési tervet igyekeztünk kidolgozni. Olyat, amely célkitűzéseiben, idő és pénzrafodítás terén elérhető, hatását tekintve pedig ernyőszerű és hosszútávú. Így olyan területeket jelöltünk ki, amelyek mind a füleskuvik, mind az erdei pacsirta státuszát segíthetik, de a többi célfaj élőhelyi lehetőségeit is gazdagítják. Így a területkijelöléseken túl javaslatot tettünk a szántók művelésére (ld. erdei pacsirta), a gyepek célállapotára, és tanúfaszigetek és fasorok létrehozására. Ez utóbbi módszer egy olyan táji elem elérhetőségét javítja, amely a célfajokon túl fajok egész sokaságának nyújt élőhelyet. A tanúfák és körülvevő cserjések hálózata akkor tudja kifejteni kedvező ökológiai hatását, ha a tájban hosszú időskálán stabilan, védetten és megfelelő sűrűségben maradhatnak fenn.

A kutatás a DTP2-007-2.3 DaRe to Connect projekt keretében, a Duna Transznacionális Program támogatásával valósult meg.